

<http://uard.bg>

New Knowledge Journal of Science

Списание за наука „Ново знание“

Academic Publishing House „Talent“
University of Agribusiness and Rural Development – Bulgaria

Академично издателство „Талант“
Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив

FRANCOPHONY AND THE FRENCH POSSESSIONS AROUND THE WORLD

Natalia Nedelcheva

University of Agribusiness and Rural Development – Plovdiv, Bulgaria

Key words:

*Francophony
cultural diversity
world economy*

Abstract

The study examines the prerequisites for the emergence of the Francophony and the development of the French possessions in the world in the context of the development of geoeconomics as science. Member countries of the Francophony are described, and an analysis of cultural diversity and common values is made. The main conclusions are related to the impact of globalization in today's world and the problems of sustainable development.

ФРАНКОФОНИЯТА И ФРЕНСКИТЕ ВЛАДЕНИЯ ПО СВЕТА

Наталия Неделчева

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив

Ключови думи:

*франкофония
културно многообразие
световно стопанство*

Резюме

Изследването разглежда предпоставките за възникване на франкофонията и развитието на френските владения по света в контекста на развитието на геоикономиката като наука. Описани са страните-членки на франкофонията, като е направен анализ на културното многообразие и обща ценностна система. Основните изводи са свързани с влиянието на процесите на глобализация в съвременния свят и проблемите на устойчивото развитие.

ВЪВЕДЕНИЕ

Съществуват многобройни дефиниции както на географската наука, така и на науката икономика, въз основа на които може да се дефинира и геоикономиката като гранично научно направление. Геоикономиката е наука, изучаваща световното стопанство като пространственото проявление на стопанската дейност на човека. Обект на геоикономиката е световното стопанство, разглеждано като сложна отраслово-териториална система, а предмет – отрасловата и териториалната структура на световното стопанство, проявлението на факторите за нейното формиране и развитие и глобалните проблеми на човечеството в контекста на устойчивото развитие.

Основните задачи могат да се сведат до:

- Проучаване влиянието на факторите за развитие и ресурсния потенциал на световното стопанство.
- Характеризиране на отрасловата и териториалната структура на световното стопанство.
- Изясняване на съвременните тенденции в развитието на световното стопанство под влияние на процесите на глобализация и регионализация.
- Очертаване мястото и ролята на световните и регионалните икономически структури и организации.
- Разкриване актуалното състояние на глобалните проблеми на човечеството и перспективите за тяхното решаване в контекста на устойчивото развитие.

Решаването на сложните задачи на геоикономиката е свързано с използването различни подходи, както и на комплекс от общи частни научни методи.

Използването на системно-структурния подход произтича от необходимостта изучаваните обекти да се възприемат в тяхната цялост, като се отчитат връзките между отделните елементи.

Историческият подход дава възможност да се проследят техните изменения във времето и да се изведат основните тенденции, въз основа на които да се изготвят различни прогнози.

Географският подход, известен още като хорологичен (пространствен), е задължителен поради факта, че икономическите процеси протичат в пространството, при специфични съчетания на природни, демографски и социално-икономически условия и ресурси.

Към групата на общонаучните методи се отнасят методите за получаване на информация (наблюдение, експеримент, проучване на литературни източници, анкета и др.) и нейния анализ (сравнителен, ретроспективен, swot-анализ, pest-анализ и др.). Други от използваните методи имат специфично проявление и са характерни за географските изследвания. Трети са се появили през последните няколко десетилетия в резултат от развитието на съвременните технологии. Прилагането на различни изследователски методи изисква и използване на съответния инструментариум. Важен е подборът на най-подходящи методи и средства. Проучването и решаването на глобалните геоикономически проблеми налага събирането и анализирането на огромно количество информация и използването на все по-разнообразни методи, което е по силите само на големи екипи от добре подготвени специалисти.

Световното и националните стопанства са исторически категории. Националните стопанства функционират като сложни системи от стопански отрасли, формиращи в границите на отделните страни. Те възникват на определен етап от историческото развитие на страните, свързан с формирането на националните държави. Очертават се с редица белези, като национален пазар, национална валута и др.

Световното стопанство е съвкупност от националните стопанства на отделни страни, свързани чрез сложни икономически връзки. Негови характерни особености са нарастващата интеграция между националните стопанства и глобализацията на икономическите процеси, свързани с относително свободното придвижване на стоки, капитали и работна сила.

ФРЕНСКИТЕ ВЛАДЕНИЯ ПО СВЕТА

Франция става една от големите колониални империи в началото на XVII век. Оттогава тази държава започва да присъединява колонии в различни части на света, ставайки втората след

Великобритания колониална сила. По време на най-големия си колонизаторски разцвет (1914 г.) Франция обхваща колонии с площ от 13 млн. квадратни километра, населени с над 110 млн. души. През втората половина на XX век настъпва деколонизация на голяма част от тези територии и задморските и задокеански владения на Франция намаляват до няколко хиляди квадратни километра, най-вече слабо населени територии.

Първа френска колониална империя

За начало на френската колониална експанзия могат да се приемат първите френски пътешествия към Южна Америка в началото на XVI век, както и честите плавания на френски рибарски кораби до Нюфаундленд и Лабрадор. Основаването на френски колонии обаче е затруднено от Испания, която се стреми към монопол в Южна Америка и Португалия. За начало на Френската колониална империя се счита датата 27 юли 1605 г., когато е основан Порт Роял в колонията Акадия (дн. Нова Шотландия в Канада). Няколко години по-късно Самюел дьо Шамплейн основава града Квебек, център на слабо населената територия, наречена Нова Франция или Канада. След постигането на договорености с местните индианци, французите установяват контрол върху голяма част от Северна Америка. Френското влияние обаче постепенно се ограничава около долината на река Свети Лаврентий, тъй като стопанското развитие на колонията е слабо в сравнение с английската колония, и дори цяла Акадия постепенно преминава в британски ръце.

През 1699 г. Франция установява контрол над територия при устието на река Мисисипи (Луизиана), но не успява да разшири влиянието си, а го съхранява около градовете Мобайл и Нови Орлеан. През XVII век Франция прави експанзия в района на Карибско море, установявайки контрол върху Френска Гвиана (1624 г.), Сент Китс, Гваделупа и Мартиника (1635 г.), Сейнт Лусия (1650 г.), върху част от Хаити (1664 г.). По същото време Франция извършва колониална експанзия и в Западна Африка (Сенегал, 1624 г.), Индийски океан и индийското крайбрежие (Бенгалия, Реюнион, Мавриций, Сейшелски о-ви).

Втора френска колониална империя

За начало на новия етап на френската колониална експанзия, така нар. Втора френска колониална империя, се счита инвазията през 1830 г. в Алжир, който е овладян окончателно след 17 години война. Проникването на французите в Африка започнало още през 1830 г., когато в опит да се справят с берберските пирати французите навлезли в Алжир. Франция прави опит за установяване на френски протекторат в Мексико по време на Наполеон III, но този опит се оказва неуспешен. По същото време Франция установява контрол върху Южен Виетнам и установява протекторат над Камбоджа.

Най-мощно развитие на имперската политика на Франция се установява след Френско-пруската война (1870-1871 г.), когато Франция установява контрол върху цялата територия на Виетнам и Лаос, създавайки колонията Френски Индокитай през 1893 г. През същия период е разширен броят на колониите в Северна, Западна и Централна Африка, като са анексирани Тунис (1881 г.), а в края на столетието — Мавритания, Сенегал, Гвинея, Мали, Бряг на слоновата кост, Бенин, Нигер, Чад, ЦАР и Конго. В Източна Африка Франция контролира и част от Сомалия — днешната Джибути. През 1911 г. Мароко също става френски протекторат.

Последните присъединени колонии на Франция са от периода на Първата световна война, когато Франция завзема бившите турски територии Сирия и Ливан, както и германските колонии Того и Камерун. Французите не се интересуват от чернокожите, за разлика от англичаните, които помагат на местното население да разрешат някои от проблемите си. Френският колониален модел се отличавал с по-оголено преследване на печалбата и незачитане на интересите на населението.

Разпад на Френската колониална империя

Разпадът на Френската колониална империя започва още по време на Втората световна война, когато различни колонии са окупирани от войските на други държави: Япония заема Индокитай, Великобритания - Сирия и Ливан, САЩ и Великобритания - Мароко и Алжир, Германия - Тунис и т.н.

През 1945 г. всички тези територии са възстановени на Франция, която обаче се ангажира в продължителна и кървава война на Индокитайския полуостров. Тази война завършва с неуспех и френските войски са изтеглени от този регион през 1954 г.

Скоро след това избухва нова война — за независимост на Алжир. След избирането на генерал дьо Гол за президент през 1958 г. Франция започва политика на даване на независимост на бившите колонии, като най-голям брой независими държави се обявяват през 1960 г., наречена по тази причина *година на Африка*.

Към настоящия момент останките на бившата империя включват следните територии:

- Четири задокеански департамента: карибските острови Гваделупа и Мартиника; южноамериканския Френска Гвиана и остров Реюнион в Индийски океан (близо до Мадагаскар);
 - Четири задокеански територии: Френска Полинезия, Френски южни и антарктически територии, Уолис и Футуна и Нова Каледония;
 - Две териториално-административни общности: Майот (остров в Индийски океан) и Сен Пиер и Микелон (в близост до Нюфаундленд и Лабрадор).
- Поради това, че френският език продължава да е официален в бившите френски колонии, след

разпада и на организациите Френска уния и Френска общност, продължава да действа Франкофонска общност, чрез която организация Франция осъществява всякакъв род контакти с бившите си подопечни територии. Най-често това са търговски и културни контакти, но в редица случаи френската армия се намесва за осъществяване на ред при възникване на политическа или хуманитарна криза. Бившите френски колонии в редица случаи са по-привилегирован партньор на Франция в сравнение с големите държави на света.

ВЪЗНИКВАНЕ И ОБХВАТ НА ФРАНКОФОНИЯТА

В най-широкия смисъл на думата, франкофонията обхваща дейностите по разпространението на френския език и ценностите, с които обогатява. В институционален план франкофонията определя смисъла и дейността на международната организация OIF /Национална Организация на Франкофонията/, в която членуват 56 държави и правителства, привърженици на нейната харта.

Кои са франкофоните?

Общност, която бързо нараства. Френският език никога не е бил толкова използван в света, колкото в момента. Счита се за един от най-използваните езици за комуникация между хората на планетата. Въпреки, че е по малко използван от китайския език или хинди, френският, наред с английския език, се говори във всички континенти на света.

Защо да говорим френски език?

В източна Америка чрез него се утвърждава културната идентичност.

В Африка френският език спомага за получаването на основно образование. В тази част на света това е езикът на развитието и модернизацията.

В Централна и Източна Европа познаването на езика е свързано с принадлежността към обединена Европа. Трите ѝ столици /Брюксел, Люксембург и Страсбург/ са франкофонски, а в самите институции на Европейския съюз френският е работен език, редом с английския.

Френският език е също така един от двата работни езика в ООН, както и един от двата официални езика на Международния олимпийски комитет, единственият универсален език в пощенските служби по света, главният използван език в работата на Африканския съюз.

Използването на френския език все повече и повече се увеличава.

Кой преподава френски език?

Франкофонските служители по света в тясно сътрудничество с Франция и 900 000 преподаватели по френски език по света допринасят за разширяване на обучението и растящия брой на желаещите да го научат. Френските гимназии и сходните учебни заведения в чужбина допринасят

много за разпространението на френския език. Тази уникална мрежа от повече от 400 учебни заведения в 130 страни обединява 250 хиляди френски и чуждестранни ученици.

TV5 подпомага преподавателите по френски език със своята програма „Да учим и преподаваме с TV5“ /„Apprendre et enseigner avec TV5“/.

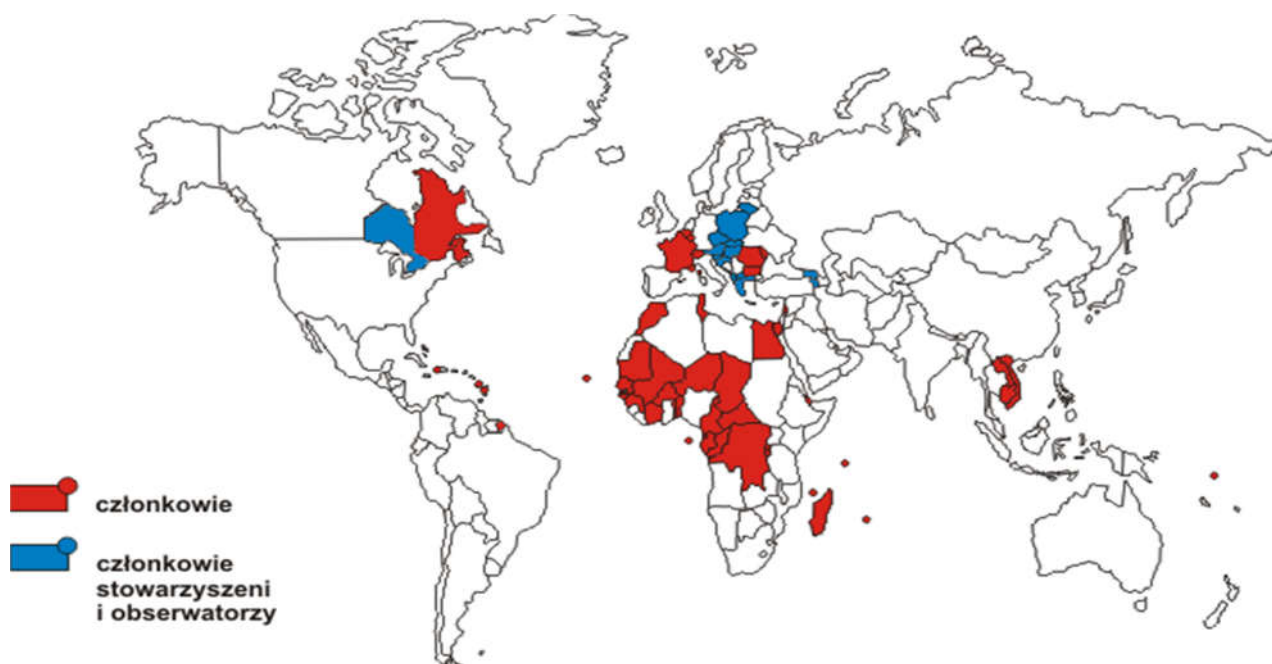
TV5 - международната телевизия излъчваща се на френски език. TV5 е втората по големина международна телевизия, която присъства в 147 милиона домакинства на пет континента и се препредава от 59 сателита. Излъчва 24 часова програма за всички краища на света. 264 млн. души по света говорят френски. 80 държави в света са франкофонски (Таблица 1).

С увеличаването на броя на европейските страни в Международната организация на Франкофонията (МОФ), присъствието ѝ в Европа придобива все по-голямо значение. България, пълноправен член на организацията от 1993 година, участва редом не само със своите съседи, но и с още много европейски франкофонски държави. Всички те са същевременно и членки на други регионални и международни организации (ООН, ОССЕ, ЕС и т.н.) и така се явяват обединени по различни критерии на международната сцена. Все по-многобройни, представителите на франкофонските страни, защитавайки общи убеждения и позиции, създават своя сфера на влияние. В случая ролята на френския език не се свежда просто до средство за общуване, а е по-скоро носител на ценностна система, основаваща се на демократични принципи в защита на мира, правата на човека и културното многообразие.

Таблица 1. Страни-членки на франкофонията

• АЛБАНИЯ
• АНДОРА
• АРМЕНИЯ
• АВСТРИЯ
• БЕЛГИЯ
• БЕНИН
• БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
• БЪЛГАРИЯ
• БУРКИНА ФАСО
• БУРУНДИ
• КАМБОДЖА
• КАМЕРУН
• КАНАДА
• КАБО ВЕРДЕ
• ЦЕНТРАЛНА АФРИКА
• КИПЪР
• КОНГО
• ДР КОНГО
• КОСТА РИКА
• КОТ ДИВОАР

• ХЪРВАТСКА
• ДЖИБУТИ
• ДОМИНИКАНА
• ЕГИПЕТ
• ОБЕДИНЕНИ АРАБСКИ ЕМИРСТВА
• ЕСТОНИЯ
• ЮГОСЛАВИЯ
• ФРАНЦИЯ
• ГАБОН
• ГРУЗИЯ
• ГАНА
• ГЪРЦИЯ
• ГВИНЕЯ
• ГВИЕЯ-БИСАУ
• УНГАРИЯ
• КОСОВО
• ЛАОС
• ЛАТВИЯ
• ЛИВАН
• ЛИТВА
• ЛЮКСЕМБУРГ
• МАГАДАСКАР
• МАЛИ
• МАРОКО
• МАВРИЦИЙ
• МАВРИТАНИЯ
• МЕКСИКО
• МОЛДОВА
• МОНАКО
• ЧЕРНА ГОРА
• МОЗАМБИК
• НИГЕР
• ПОЛША
• ЧЕХИЯ
• РУМЪНИЯ
• РУАНДА
• СЕЙНТ ЛУСИ
• САО ТОМЕ И ПРИНСИПИ
• СЕНЕГАЛ
• СЪРБИЯ
• СЕЙШЕЛИ
• СЛОВАКИЯ
• СЛОВЕНИЯ
• ШВЕЙЦАРИЯ
• ЧАД
• ТАЙЛАНД
• ТОГО
• ТУНИС
• УКРАИНА
• УРУГВАЙ
• ВИЕТНАМ
• ВАНУАТУ

Фиг. 1. Страни-членки на франкофонията
в червено: страни – членки;
в синьо: асоциирани членове и наблюдатели

Да се върнем малко назад в историята, към самото начало на франкофонията. Съществуват много предразсъдъци по отношение на франкофонията, произхода и амбициите ѝ. Поради исторически причини франкофонията се възприема като възникнала вследствие от разпадането на френските колонии в Африка. В действителност, става точно обратното. Когато Франция приема независимостта на бившите си колонии и установява сътрудничество с тях, тя избира тип отношения, които изключват идеята за подобна организация. Идеята идва от Африка, от хората на Юга, харизматични личности като Леополд Седар Сенгор, Хабиб Бургиба, Сианук – хора с визия, и грешката им е може би единствено, че е било твърде рано. За тях страницата на колонизацията е вече обърната и трябва да се мисли за бъдещето: как да се изгради общност, която да съхрани езиковите и културните придобивки, но и да насърчи, да даде път на новите хуманни ценности. Но предложението на тези изключителни фигури на Юга е отхвърлено от Франция. Ето защо идеята за създаване на франкофонска общност не успява да се конкретизира през 50-те години. Трябва да минат десетилетия, именно поради несъгласието на Франция, за да започне да се организира френската общност. Тя се ражда през 1970 година, отначало под формата на вътрешноправителствена структура, основно насочена към езика и културата. Но още навремето се знае, че франкофонската амбиция не се свежда само до езика или до културата, а и до ценностите на тази култура в най-широкия смисъл на думата. И че в сърцевината на тези ценности е заложено универсалното схващане за демокрация, човешки права, следователно политиката.

От 1970 до 90-те години франкофонията е малка организация, която осъществява ограничено сътрудничество и среща затруднения да мобилизира страните-членки, населението и елитите им. Когато франкофонската общност отчита интереса, спецификата, принадлежната стойност на своята дейност в тази област, тя си дава сметка за необходимостта от рамка и правила на поведение. С една дума, дошъл е моментът да се формулират ясно и точно принципите, ангажиментите и механизмите на тази дейност, за да бъдат приети от всички страни-членки. Институцията вече има нужда от действащи инструменти.

Основен етап от този процес е Декларацията от Бамако. Тя е резултат от дълъг период на консултации, на съгласуване, проучване, размисъл. Този текст представлява един вид конституция, харта на възгледите на франкофонията за демокрацията и правата на човека, програма за нейния специфичен принос в тази област, тъй като, естествено, демокрацията и правата на човека, особено в този период, съвсем не са изключителен монопол на франкофонията.

ФРАНКОФОНИЯТА – КУЛТУРНО МНОГООБРАЗИЕ И ОБЩА ЦЕННОСТНА СИСТЕМА

Каква точно е спецификата на франкофонията в тази област, в какво се състои принадлежната ѝ стойност?

Светът в периода след Студената война е много сложен, оттам и огромната трудност да се изгради един нов, многополюсен и демократичен модел, в чиято основа да залегне културата на човешките права. Водещ принцип е да се умножават усилията,

затова франкофонията застава редом с други организации и се стреми да насърчава и да поражда взаимодействия. Прилагането на Декларацията от Бамако се осъществява също във взаимодействие, в партньорство с другите международни и регионални организации. Заедно с ОССЕ, Обединените нации, заедно с Африканския съюз, заедно с Организацията на американските държави по проблема на Хаити, например, една изстрадала страна, където добре се вижда цялата трудност на установяването на демокрацията.

Освен това, в процеса на развитие на франкофонията между франкофонските страни се изгражда постепенно една солидарност, създадена на основата на общия език, на общата юридическа, политическа и административна култура. Това допринася изключително много за приемането на общ подход при разрешаване на проблемите, свързани с демократизацията. Когато имаме обща юридическа, политическа и административна култура, когато имаме общ език, общи отправни модели, например по отношение на институционалните структури, тогава работим

по-лесно, постигаме истинско сътрудничество, солидарността приема конкретни форми. Даже и да се скараме, по-лесно ще се разберем, когато седим на една маса.

Литература

1. Висше франкофонско училище по администрация и мениджмънт (ВФУАМ): <http://institutfrancais.bg/obuchenie-na-frenski/studenti-fiau>.
2. Завръщането на империите: <http://geopolitica.eu/spisanie-geopolitika-broi-3-2013/1436-zavrashtaneto-na-imperiite>.
3. Левков, К. Геоикономика. Учебник за ВУ. ЦДО при ВУАРР, Пловдив, 2013.
4. Франкофонията - културно многообразие и обща ценностна система: <http://bg.mondediplo.com/article175.html>.
5. International Organisation of La Francophonie: <http://www.francophonie.org/-80-Etats-et-gouvernements.html>.